

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІКИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор
з науково-методичної та
навчальної роботи
О. Б. Жильцов
20 15 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ

Напрямок підготовки: 6.010201 Фізичне виховання

Гуманітарний інститут

УДК

Структура програми типова. Години відповідають робочому навчальному плану.

Заступник директора Гуманітарного інституту з навчальної роботи

 Єременко О. В.

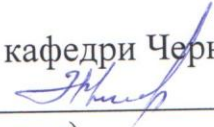
Робоча навчальна програма „Педагогічна майстерність” для студентів
напряму 6.010201 „Фізичне виховання”

Галузь знань 0102 Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини

Укладач: Максименко Валентина Петрівна, кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету
імені Бориса Грінченка.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії та історії педагогіки. Протокол від «04» лютого 2015 року № 6.

Завідувач кафедри Чернуха Надія Миколаївна

 (Чернуха Н. М.)

(підпис)

(прізвище, ініціали)

« 04 » 02 20 15 року

Схвалено Вченою радою Гуманітарного інституту за галуззю знань 0102
Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини напрями підготовки 6.010201
Фізичне виховання

Протокол від « _____ » _____ 20__ року № _____

« _____ » _____ 20__ року
секретар _____ (Т. Л. Видайчук)

Вчений

(підпис)

(прізвище, ініціали)

© КУБГ, 2014 рік

© _____, 2014 рік

Міністерство освіти і науки України
Київський університет імені Бориса Грінченка
Кафедра теорії та історії педагогіки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б. Жильцов
2013 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Педагогічна майстерність»

Напрямок підготовки 6.010201 Фізичне виховання

Гуманітарний інститут

2013– 2014 рік

Міністерство освіти і науки України
Київський університет імені Бориса Грінченка
Кафедра теорії та історії педагогіки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

_____ О.Б.Жильцов
“ _____ ” _____ 2013 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Педагогічна майстерність»

Напрямок підготовки **6.010201 Фізичне виховання**

Гуманітарний інститут

2013– 2014 рік

Робоча програма «Педагогічна майстерність» для студентів галузі знань 0102 Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини , напряму підготовки 86.010201 Фізичне виховання 2013 року - 32 с.

Розробники: **Максименко Валентина Петрівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії та історії педагогіки.
Протокол від “21” січня 2014 року № 6.

Завідувач кафедри Чернуха Надія Миколаївна

_____ (Чернуха Н. М.)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

“ _____ ” _____ 20__ року

Схвалено Вченою радою Гуманітарного інституту за галуззю знань 0102 Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини , напрямом підготовки 6.010201 Фізичне виховання.

Протокол від. “ _____ ” _____ 2013 року № _____

“ _____ ” _____ 2013 року Вчений секретар _____ (Т.Л.Видайчук)

(підпис) (прізвище та ініціали)

2013 рік

© _____, 2013 рік

УДК 378.1(073)
ББК 74.580

Педагогічна майстерність. Програма навчальної дисципліни. – К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2013. – 32 с.

Укладач:

Максименко Валентина Петрівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка

Рецензенти:

Онищук Людмила Анатоліївна, доктор педагогічних наук,
Свириденко Світлана Олександрівна, старший науковий співробітник, Інституту проблем виховання АПН України

ББК 74.580
© КМПУ, 2008

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.	5
Структура програми навчальної дисципліни	
I. Опис предмета навчальної дисципліни	7
II. Тематичний план навчальної дисципліни.	8
III. Програма	
<i>Змістовий модуль I. Майстерність у педагогічній професії.</i>	9
<i>Змістовий модуль II. Культура педагогічної взаємодії.</i>	10
<i>Змістовий модуль III. Майстерність педагогічного спілкування.</i>	12
IV. Навчально-методична карта дисципліни «Педагогічна майстерність»	14
V. Плани семінарських занять.	15
VI. Завдання для самостійної роботи.	19
Карта самостійної роботи бакалавра.	22
VII. Індивідуальна науково-дослідна робота (навчальний проект)	23
VII-A.Орієнтовна тематика наукових досліджень з навчальної дисципліни "Педагогічна майстерність"	24
VIII. Система поточного та підсумкового контролю.	25
IX. Методи навчання.	28
X. Методичне забезпечення курсу	28
XI. Питання для самоперевірки	29
XIII. Рекомендована література	
Основна.	30
Додаткова.	32

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Педагогічної майстерність» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою теорії та історії педагогіки на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів відповідно до навчального плану для напрямів підготовки «Фізичне виховання».

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати бакалавр відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Педагогічна майстерність», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

«Педагогічна майстерність» ґрунтується на **таких концептуальних положеннях:**

- 1) Розуміння педагогічної майстерності як комплексу властивостей особистості вчителя, що забезпечують високий рівень самоорганізації його професійної діяльності. Тому педагогічну майстерність можна розглядати як вищу, творчу активність учителя, що виявляється в доцільному використанні методів і засобів педагогічного впливу в кожній конкретній ситуації навчально-виховного процесу.
- 2) Теоретичні засади курсу - положення про педагогічну діяльність як мету-діяльність, тобто діяльність за рефлексивним керуванням роботою учня для розвитку його особистості. У запропонованому курсі розглядаються шляхи розвитку якостей майбутнього вчителя, які є основними для рефлексивного керування: спостережливість, емпатія, динамізм, емоційна стабільність.

«Педагогічна майстерність» є складовою частиною дисциплін психолого-педагогічного циклу нормативного блоку. Її вивчення передбачає розв'язання низки **завдань фундаментальної професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації:** опанування системою знань про елементи техніки професійної діяльності, логіку, основні елементи, етапи становлення педагогічної майстерності у самостійній діяльності.

Мета вивчення курсу „Педагогічна майстерність” – створення умов для активізації процесу становлення культури професійної праці та умілості майбутнього вчителя на основі творчої самореалізації у педагогічній діяльності.

Завдання курсу:

- формування у студентів потреб професійного педагогічного розвитку;
- усвідомлення студентами творчого характеру педагогічної праці, психофізіологічних закономірностей педагогічної діяльності, її цілісної структури, мети, специфіки, рівнів професійної майстерності учителя, суб'єктних засад педагогічної діяльності, вимог до професійно-значущих якостей педагогічних працівників;

- формування у студентів гуманної позиції, розуміння мети і завдань власної педагогічної діяльності;
- оволодіння механізмами творчої самореалізації в професійній діяльності та шляхами професійного самовдосконалення; набуття знань та практичних умінь організації професійно- педагогічної діяльності як розвиваючої взаємодії, спрямованої на творення особистості учнів;
- ознайомлення з новаторським педагогічним досвідом, шляхами створення творчої лабораторії вчителя;
- розвиток культури мислення, мови, мімічної та пантомімічної виразності, педагогічної техніки та ораторського мистецтва, майстерності педагогічного спілкування.

У процесі вивчення курсу важливо зосередити увагу на **засвоєнні знань** із таких питань:

- технології та прийоми, які забезпечують розвиток особистості дитини;
- шляхи розвитку якостей майбутнього педагога;
- технологію самоорганізації педагогічної діяльності;
- умови ефективності професійного мовлення вчителя;
- шляхи вдосконалення внутрішньої та зовнішньої техніки вчителя;
- особливості, функції, види, структуру педагогічного спілкування.

Під час семінарських занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи студенти **набувають уміння та навички:**

- розв'язувати педагогічні задачі;
- керувати своїм психічним самопочуттям;
- обирати оптимальну стратегію взаємодії у професійному спілкуванні;
- використовувати особистісний потенціал, індивідуальність в процесі педагогічної взаємодії.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни для наряду підготовки «Фізичне виховання» (денна форма навчання) становить 108 год., з них: 16 год. – лекції, 12 год. – семінарські заняття, 4 год. – індивідуальна робота, 36 год. – самостійна робота, 4 год. – модульний контроль, екзамен – 36 год..

Вивчення бакалаврами навчальної дисципліни «Педагогічна майстерність» завершується складанням іспиту.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

І. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: процес формування готовності майбутнього педагога до професійного самовдосконалення й саморозвитку та продуктивної педагогічної діяльності в умовах реформування та модернізації системи освіти в Україні.

Курс: бакалаврів	підготовка	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчального курсу
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: <i>3 кредити</i></p> <p>Змістові модулі: <i>2 модулі</i></p> <p>Загальний обсяг дисципліни (години): <i>108 годин</i></p> <p>Тижневих годин: <i>2 години</i></p>	<p>Галузь знань 0102 Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини</p> <p>Напрямок підготовки 6.010201 Фізичне виховання</p> <p>(освітньо-кваліфікаційний рівень "бакалавр")</p>	<p>Нормативна</p> <p>Рік підготовки: 2</p> <p>Семестр: 4</p> <p>Аудиторні заняття: 32 години, з них:</p> <p>Лекції (теоретична підготовка): <i>16 годин</i></p> <p>Семінарські заняття: <i>12 годин</i></p> <p>Модульні роботи: <i>4 години</i></p> <p>Індивідуальна робота: <i>4 години</i></p> <p>Самостійна робота: <i>36 годин</i></p> <p>Іспит: 36 годин</p>	

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Семинарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота
Змістовий модуль I. МАЙСТЕРНІСТЬ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРОФЕСІЇ.								
1.	Вступ. Сутність і структура пед. діяльності вчителя.	2	2	2				
2.	Педагогічна майстерність, її зміст та шляхи формування.	10	4	2		2		6
3.	Основи професійно-педагогічного самовдосконалення.	10	4	2		2		6
Разом		22	10	6		4		12
Змістовий модуль II. КУЛЬТУРА ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ.								
4.	Педагогічна техніка вчителя.	8	4	2		2		4
5.	Мовлення вчителя як засіб педагогічної праці.	8	4	2		2		4
6.	Педагогічний артистизм.	10	6	2		2		4
Разом		26	14	6		6		12
Змістовий модуль III. МАЙСТЕРНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ.								
7.	Педагогічне спілкування в структурі професійної діяльності вчителя.	9	3	2		1		6
8.	Педагогічний такт як стратегія поведінки вчителя. Педагогічні конфлікти та шляхи подолання.	15	5	2		1	4	6
Разом		24	8	4		2	4	12
Семестрова підготовка (Іспит)		36						
Разом за навчальним планом		108	32	16		12	4	36
								4/36

III. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I (16 год.)

МАЙСТЕРНІСТЬ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРОФЕСІЇ.

Лекція 1. ВСТУП. СУТНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ (2 год.)

Поняття про педагогічну діяльність як вид професійної діяльності, її особливості, сутнісні ознаки. Суспільна значущість професії вчителя. Творчий характер професійно-педагогічної діяльності учителя. Професійно-педагогічна діяльність як мета-діяльність, особливості рефлексивного педагогічного управління діяльністю учнів. Поняття про функції педагогічної діяльності, її види, значення. Єдність і взаємозв'язок функціональних компонентів педагогічної діяльності.

Психологічна структура педагогічної діяльності, специфіка мети, ієрархія цілей, особливості суб'єкта та об'єкта педагогічної діяльності, її предмета, засобів, результату.

Технологічні основи професійно-педагогічної діяльності. Поняття про мікроструктуру професійно-педагогічної діяльності, педагогічну дію як первинну функціональну одиницю педагогічної діяльності. Педагогічні ситуації та педагогічні задачі, їх співвідношення. Види педагогічних задач, їх класифікація. Ієрархія педагогічних задач у практичній діяльності вчителя. Вправність учителя у вирішенні педагогічних задач як основа творчої педагогічної діяльності.

Процес розв'язування педагогічних задач, характеристика основних етапів прийняття педагогічних рішень, їх зв'язок із загальною структурою творчих процесів. Співвідношення педагогічної логіки, алгоритмічності та творчості, педагогічної імпровізації у вирішенні педагогічних задач.

Роль педагогічних умінь у вирішенні педагогічних задач, їх сутність, види, характеристики. Умілість педагога як основа його майстерності.

Індивідуальний стиль педагогічної діяльності, його значення для майстерності і творчості вчителя.

Основні поняття теми: діяльність, професійна діяльність, професійна педагогічна діяльність, педагогічна компетентність, педагогічна майстерність, творчість, педагогічна творчість.

Лекція 2. ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ, ЇЇ ЗМІСТ ТА ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ (2 год.).

Поняття про педагогічну майстерність та її значення для становлення вчителя-професіонала. Структура педагогічної майстерності: гуманістична спрямованість, професійна компетентність, педагогічні здібності, педагогічна техніка. Зміст, взаємозв'язок і взаємозумовленість складових педагогічної майстерності. Поєднання соціальної, предметної та особистісної спрямованості професійної майстерності вчителя.

Сучасні соціально-педагогічні передумови розвитку педагогічної майстерності в контексті гуманістичної педагогічної парадигми. Становлення та розвиток ідеї педагогічної майстерності та творчості в історії зарубіжної та вітчизняної педагогічної думки. Творчість як основа високоефективної майстерної педагогічної праці.

Рівні педагогічної майстерності, етапи їх становлення та розвитку. Критерії педагогічної майстерності: доцільність, продуктивність, оптимальність, творча активність.

Джерела та шляхи формування педагогічної майстерності.

Індивідуальна та колективна творчість вчителів.

Основні поняття теми: педагогічна майстерність, гуманістична спрямованість, професійна компетентність, професійні педагогічні знання, педагогічні здібності, педагогічна техніка.

Семінар 1. Педагогічна майстерність, її зміст та шляхи формування (2 год.).

Лекція 3. ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ (2 год.)

Особистість педагога як об'єкт професійного самовдосконалення, його сутність, задачі, етапи, рушійні сили. Самовиховання та самоосвіта як шляхи професійного зростання учителя, їх принципи, зміст, засоби, методи, прийоми. Підвищення кваліфікації та безперервна освіта в системі професійно-педагогічного самовдосконалення сучасного вчителя.

Поняття про творчу лабораторію вчителя. Шляхи, етапи, технологія її створення. Підготовка вчителя до уроку. Організація роботи вчителя над собою.

Педагогічний досвід у системі професійної творчості та майстерності вчителя. Критерії, технології вивчення, узагальнення, впровадження передового педагогічного досвіду. Зразки новаторського педагогічного досвіду. Система накопичення власного педагогічного досвіду.

Основні поняття теми: особистість, професійне самовдосконалення, самовиховання, самоосвіта, підвищення кваліфікації, безперервна освіта, професійно-педагогічне самовдосконалення, творча лабораторія вчителя, передовий педагогічний досвід, новаторський педагогічний досвід.

Семінар 2. Професійно-педагогічне самовдосконалення майбутнього вчителя (2 год.).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II КУЛЬТУРА ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Лекція 4. ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНІКА ВЧИТЕЛЯ (2 год.)

Поняття про педагогічну техніку, її роль у системі професійної майстерності учителя, основні елементи та засоби педагогічної техніки.

Характеристика вербальних засобів педагогічної техніки. Мовлення вчителя, його значення для професійно-педагогічної діяльності. Психолінгвістичний аспект педагогічного мовлення. Вимоги до лексичної досконалості, грамотності, логічності, виразності професійного мовлення педагога. Психофізіологічні можливості, структура голосового апарату людини,

властивості, умови його оптимального використання у педагогічній праці. Проблема профілактики голосових професійних захворювань педагогічних працівників.

Характеристика невербальних засобів педагогічної техніки, їх функціональне значення та особливості. Міміка вчителя, її елементи, засоби виразності та умови продуктивного використання. Пантомімічна культура вчителя. Особливості та умови ефективності педагогічних жестів, пози, ходи вчителя. Зовнішність вчителя як важлива складова педагогічного іміджу.

Основні поняття теми: педагогічна техніка вчителя, внутрішня техніка, психологічна стійкість, емоційна сфера, волюва сфера, м'язове напруження, самонавіювання, саморегуляція, зовнішня техніка, статистична експресія, динамічна експресія, міжособистісний простір, педагогічне мовлення.

Семінар 3. Педагогічна техніка вчителя (2 год.).

Лекція 5. МОВЛЕННЯ ВЧИТЕЛЯ ЯК ЗАСІБ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАЦІ (2 год.).

Поняття майстерності мовлення вчителя. Професійні особливості мовлення вчителя. Труднощі й помилки в мовленні вчителя, їх психолого-педагогічні наслідки. В.О. Сухомлинський про кодекс мовлення вчителя.

Функції мовлення та комунікативна поведінка вчителя. Засоби впливу мовлення вчителя на учнів. Різновиди мовлення вчителя в педагогічній взаємодії: монолог, діалог, полілог. Функціонально-стилістичні особливості усного мовлення в різних ситуаціях спілкування з учнями.

Техніка мовлення вчителя. Вимоги до голосу, дикції. Уміння педагога в техніці мовлення: регулювання сили й висоти голосу, інтонації; урізноманітнення тональності мовлення; чітка артикуляція і злитність звуків, регуляція їх швидкості з метою оптимізації темпоритму мовлення.

Поняття культури мовлення. Комунікативні якості мовлення вчителя: правильність, чистота, точність, доцільність. Засоби збагачення мовлення вчителя (лексичні, семантичні, синтаксичні, інтонаційні).

Виразність мовлення вчителя. Типи мовленнєвої виразності: вимовна, лексична, синтаксична, акцентуаційна, інтонаційна. Характеристика засобів мовленнєвої виразності: лексико-семантичні засоби (епітети, метафори, порівняння, гіперболи); синтаксичні засоби (синтаксичний паралелізм, заміна прямого порядку слів зворотним, антитеза, градація тощо); різноманітність інтонаційних засобів.

Психолого-педагогічні умови ефективності професійного мовлення вчителя. Шляхи вдосконалення мовлення майбутнього вчителя.

Основні поняття теми: педагогічне мовлення, монолог, діалог, полілог, усне мовлення, техніка мовлення, дикція, культура мовлення, виразність мовлення.

Семінар 4. Комунікативні якості професійного мовлення вчителя: виразність мовлення(2 год.).

Лекція 6. ПЕДАГОГІЧНИЙ АРТИСТИЗМ (2 год.)

Поняття артистизму та його значення у педагогічній діяльності. Спільне та відмінне у професійній діяльності вчителя та актора. Особистісна виразність та привабливість як основа артистизму, особливості педагогічної привабливості, її види, етичні, естетичні та інтелектуальні якості. Поєднання у педагогічному артистизмі „життєвої правди”, багатства духовного світу вчителя та його професійної техніки, „гри” як засобу досягнення педагогічної мети.

Роль та можливості використання системи К. Станіславського у формуванні педагогічного артистизму, її основні принципи та методи.

Проблема творчого самопочуття педагога. Психофізіологічна характеристика феномена творчого натхнення педагога, можливі шляхи його створення та стимулювання. Урок як „театр одного актора”. Поняття про режисуру педагогічної дії, основи її драматургії, особливості використання мізансцен на уроці та виховному заході.

Педагогічна увага, її значення у професійній діяльності учителя, особливості, види. Технологія управління педагогічною увагою. Педагогічна увага як особливий тип творчої уваги. Технологія „настроювання” педагога на творчу взаємодію з учнями.

Основні поняття теми: артистизм, педагогічний артистизм, творче натхнення, творча увага, педагогічна дія, виховний захід, педагогічна увага

Семінар 5. Елементи акторської майстерності в педагогічній діяльності (2 год.).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III МАЙСТЕРНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ

Лекція 7. ПЕДАГОГІЧНЕ СПІЛКУВАННЯ В СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ (2 год.)

Сутність педагогічного спілкування як виду професійної діяльності вчителя, його функції та види. Специфіка педагогічного спілкування, єдність функціонально-рольової та особистісно-орієнтованої комунікативної поведінки учителя. Суб’єкт-суб’єктний характер педагогічних стосунків і специфіка позицій у них учителя та учнів. Вимоги до організації процесу педагогічного спілкування.

Поліфункціональність педагогічного спілкування. Характер педагогічного спілкування: функціонально-рольове й особистісно орієнтоване, їх взаємозв’язок у педагогічній взаємодії. Риса особистісно орієнтованого вчителя. Рольові позиції педагога у контексті спілкування: позиція Дорослого, позиція Батька, позиція Дитини, позиція Неучасті, їх вплив на поведінку співрозмовника. Прибудови у спілкування. Бар’єри спілкування (фізичний, психологічний, соціальний, гностичний, естетичний та інші).

Вербальне та невербальне спілкування. Структура педагогічного спілкування: моделювання, початковий етап, управління спілкуванням, аналіз і моделювання нової системи взаємодії.

Поняття стилю педагогічного спілкування. Основні стилі спілкування як вияв характерних особливостей педагогічної взаємодії. Вплив стилю спілкування на характер педагогічної взаємодії. Моделі спілкування педагога. Комунікативні задачі, їх аналіз, прогноз, вирішення.

Педагогічна етика та її відображення у спілкуванні. Правила педагогічного спілкування.

Основні поняття теми: педагогічне спілкування, рольові позиції, бар'єри спілкування, стиль педагогічного спілкування, педагогічна взаємодія, педагогічна етика.

Семінар 6. Педагогічне спілкування. Комунікативність вчителя(1 год.).

Лекція 8. ПЕДАГОГІЧНИЙ ТАКТ ЯК СТРАТЕГІЯ ПОВЕДІНКИ ВЧИТЕЛЯ. ПЕДАГОГІЧНІ КОНФЛІКТИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ (2 год.).

Педагогічний такт як основа комунікативної культури педагога та міра педагогічно доцільного впливу вчителя на учнів. Сутність, функції та компоненти (психологічний, морально-етичний, естетичний, технологічний) педагогічного такту. Умови опанування педагогічним тактом. Функції і принципи педагогічного такту.

Особистісно-діалогічне педагогічне спілкування як передумова запобігання конфліктів у педагогічній діяльності, його ознаки.

Педагогічний конфлікт, характеристика його типів. Причини педагогічного конфлікту. Структура, динаміка, основні етапи конфлікту. Технології його розв'язання. Стилi поведінки вчителя в конфліктній ситуації. Раціональна комунікація в конфлікті. Способи забезпечення етичного захисту вчителя й учнів у конфлікті.

Основні поняття теми: педагогічний такт, комунікативна культура, педагогічний вплив, педагогічний конфлікт, стилі поведінки в конфліктній ситуації, етичний захист.

Семінар 7. Педагогічний такт як стратегія поведінки вчителя(1 год.).

IV. Навчально-методична карта дисципліни « ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ»

Разом: 108 год., лекцій – 16 год., семінарські заняття – 12 год., індивідуальна робота – 4 год., самостійна робота – 36 год., модульний контроль – 4 год, підсумковий контроль (іспит).

Модулі	Змістовий модуль I			Змістовий модуль II			Змістовий модуль III	
Назва модуля	Майстерність у педагогічній професії			Культура педагогічної взаємодії			Майстерність педагогічного спілкування	
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8
Теми лекцій	Вступ. Сутність педагогічної діяльності	Педагогічна майстерність її змісту та	Основи професійно-педагогічного самовдоско	Педагогічна техніка вчителя.	Мовлення вчителя як засіб педагогічної праці.	Педагогічний артистизм.	Педагогічне спілкування в структурі професійної діяльності вчителя.	Педагогічний такт як стратегія поведінки вчителя. Педагогічні конфлікти та шляхи їх подолання.
Бали	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал
Теми семінарських занять		1. Педагогічна майстерність, її зміст та шляхи формування...	2. Професійно-педагогічне самовдосконалення майбутнього вчителя.	3. Педагогічна техніка вчителя..	4. Комунікативні якості професійного мовлення вчителя.: виразність мовлення.	5. Елементи акторської майстерності в педагогічній діяльності.	6. Педагогічне спілкування. Комунікативність вчителя. 7. Педагогічний такт як стратегія поведінки вчителя.	
Бали		11 балів	11 балів	11 балів	11 балів	11 балів	11 балів	
Самостійна робота		5x2 балів	5 балів	5 балів	5x2 балів	5x2 балів	5x2 балів	5x3 балів
ІНДЗ	30 балів							
Поточний контроль	25+25 балів							
Підсумковий контроль	іспит (40 балів)							

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль I МАЙСТЕРНІСТЬ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРОФЕСІЇ

Семінар 1

Тема: Педагогічна майстерність, її зміст та шляхи формування (2 години)

План заняття

I. Обговорення теоретичних питань:

1. Становлення та розвиток ідей педагогічної майстерності та творчості в історії зарубіжної та вітчизняної педагогічної думки.
2. Поняття педагогічної майстерності, її структура. Зміст, взаємозв'язок і взаємозумовленість складових педагогічної майстерності.
3. Рівні педагогічної майстерності, етапи їх становлення і розвитку. Критерії педагогічної майстерності.
4. Джерела та шляхи формування педагогічної майстерності.

II. Діагностика педагогічної спрямованості особистості студентів (методика діагностики спрямованості особистості Б. Басса).

III. Моделювання педагогічної ситуації: розробка професійного кодексу педагога.

IV. Розв'язання педагогічних задач.

Рекомендована література

Основна: [1-3, 5, 7,8,12-15,18,27,32,33-35] Додаткова: [1-6].

Семінар 2.

Тема: Професійно-педагогічне самовдосконалення майбутнього вчителя (2 години).

План заняття

I. Обговорення теоретичних питань.

1. Особистість педагога як об'єкт професійного самовдосконалення, його сутність, задачі, етапи, рушійні сили.
2. Самовиховання та самоосвіта як шляхи професійного зростання учителя, їх принципи, зміст, засоби, методи, прийоми.
3. Підвищення кваліфікації та безперервна освіта в системі професійно-педагогічного самовдосконалення сучасного вчителя.
4. Передовий педагогічний досвід у системі професійної майстерності. Технології вивчення, узагальнення, впровадження передового педагогічного досвіду.
5. Поняття про творчу лабораторію вчителя. Шляхи, етапи, технологія її створення.

II. Моделювання педагогічної ситуації: розробка студентами індивідуальних програм та планів професійного самовдосконалення на основі результатів вивчення власної готовності до педагогічної діяльності.

Рекомендована література

Основна: [2,5,7,15,18,20,12,27,35] **Додаткова:** [8,10,13,15,25].

Змістовий модуль II КУЛЬТУРА ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Семинар 3

Тема: Педагогічна техніка вчителя (2 години)

План заняття

I. Обговорення теоретичних питань.

1. Поняття педагогічної техніки, її роль у системі професійної майстерності учителя.
2. Внутрішня техніка вчителя.
3. Зовнішня техніка вчителя.

II. Діагностика рівня емоційної стабільності і здатності до керування психологічним самопочуттям (методика Г. Айзенка).

III. Тренінг на розвиток мимічної та пантомимічної виразності.

IV. Розв'язання педагогічних задач.

IV. Дискусія на тему „Зовнішність вчителя та його імідж”.

Рекомендована література

Основна: [20,24,18,27,38-43] **Додаткова:** [7,16,17,20,22].

Семинар 4.

Тема: Комунікативні якості професійного мовлення вчителя: виразність мовлення (2 години)

План заняття

I. Обговорення теоретичних питань.

1. Мовлення та комунікативна поведінка вчителя. Функції мовлення вчителя у взаємодії з учнями.
2. Умови ефективності професійного мовлення вчителя.
3. Техніка, культура та виразність мовлення вчителя.
4. Шляхи вдосконалення мовлення майбутнього вчителя.

II. Діагностика рівня сформованості уміння створювати словесні картини в процесі розповіді.

III. Виконання вправ на розвиток умінь виразного мовлення як засобу педагогічного впливу.

IV. Розв'язання педагогічних задач.

У. Моделювання педагогічної ситуації: розповідь учителя.

Рекомендована література

Основна: [5,41,42,20,24,18,27,28] Додаткова: [8,16,17].

Семинар 5.

Тема: Елементи акторської майстерності в педагогічній діяльності (2 години)

План заняття

I. Обговорення теоретичних питань.

1. Поняття артистизму та його значення у педагогічній діяльності.
2. Спільне і відмінне у професійній діяльності вчителя та актора.
3. Можливості використання системи К. Станіславського у формуванні педагогічного артистизму, її основні принципи та методи.
4. Проблема творчого самопочуття педагога. Урок – театр одного актора.
5. Педагогічна увага та педагогічна уява, їх значення у професійній діяльності учителя.

II. Діагностика сформованості творчих здібностей особистості (методика визначення сформованості загальних творчих здібностей за М.О. Лазарєвим).

III. Виконання вправ на розвиток творчих умінь.

Рекомендована література

Основна: [43,42,18,20, 27,28] Додаткова: [26,27].

Змістовий модуль III

МАЙСТЕРНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ.

Семинар 6

Тема: Педагогічне спілкування. Комунікативність учителя (1 година)

План заняття

I. Обговорення теоретичних питань.

1. Поняття педагогічного спілкування, його особливості, функції, види.
2. Структура, стилі та моделі педагогічного спілкування.
3. Бар'єри у спілкуванні, шляхи їх подолання.
4. Правила педагогічного спілкування.

II. Діагностика рівня сформованості у студентів комунікативності як професійно значущої здібності педагога (тест В.Ф. Ряховського).

III. Виконання вправ на розвиток професійної комунікативності.

IV. Розв'язання педагогічних задач.

V. Моделювання педагогічної ситуації: розробка початкового етапу індивідуальної бесіди з метою встановлення емоційного контакту зі співрозмовником, подолання бар'єрів у спілкуванні

Рекомендована література

Основна: [12,14,42,33,41,42,20,27,28] Додаткова: [26,27].

Семінар 7

Тема: Педагогічний такт як стратегія поведінки вчителя. (1 година)

План заняття

I. Обговорення теоретичних питань:

1. Педагогічний такт як основа комунікативної культури педагога та міра педагогічно доцільного впливу вчителя на учнів.
2. Сутність, функції та компоненти педагогічного такту.
3. Умови опанування педагогічним тактом.
4. Стиль взаємин та педагогічний такт, їх вплив на вибір і реалізацію стратегії взаємодії.

II. Діагностика індивідуальних особливостей студентів у виборі стратегії взаємодії (тест У. Томаса).

III. Розв'язання педагогічних задач.

Рекомендована література

Основна: [12,14,42,33,41,42,20,27,28] Додаткова: [26,27].

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Змістовий модуль I

Тема 1.1 Сутність педагогічної діяльності вчителя (6 годин)

1. Ознайомитися з описом роботи вчителів у запропонованій літературі (одна книжка на вибір студента):

- Соловейчик С. Час ученичества. – М.: Детск. лит., 1986 (Розділ 3 про Г.С. Сковороду, С.26-32; розділ 12 про К.Д. Ушинського, С. 109-120; розділ 19 про А.С. Макаренка, С. 181-197; розділ 20 про В.О. Сухомлинського, С. 197-210).
- Львова Ю.Л. Педагогические этюды. – М.: Просвещение, 1990.
- Амонашвили Ш.А. Здравствуйте, дети! – М.: Просвещение, 1983.
- Все начинается с учителя. – М.: Просвещение, 1983.

На підставі прочитаного **написати твір-роздум**, відповісти на питання (5 балів):

- Які особливості професії вчителя спонукали автора написати ці історії?
- З якими вчителями ви спілкувалися, читаючи ці оповідання?
- Що приваблює вас у цих вчителях?
- У чому допомагав учитель дитині в описаних ситуаціях?
- Яке місце посідають уподобані вами якості в цих розповідях у системі професійних вимог до вчителя?
- Чи були у вашому житті такі вчителі і як вони вплинули на вашу долю?

2. Підготуватися до виступу на тему (за вибором студента) (5 балів):

- „ Я і моя професія”;
- „ Мій ідеал вчителя”;
- „ Учитель, якого чекають в сучасній школі”.

Тема 1.2 Педагогічна майстерність, її зміст та шляхи формування (6 годин)

1. З педагогічної літератури **виписати яскраві вислови** про вчителя, які можуть увійти до **професійного кодексу педагога**. (2 бали)
2. Підготувати **розповідь про вчителя-майстра**, відомого з життя або з літератури (3 бали)

Змістовий модуль II

Тема 2.1 Педагогічна техніка вчителя (4 години)

1. Підготуватись до **виступу** на тему „**Зовнішність вчителя та його імідж**”. Підготувати ілюстративний матеріал до цієї теми (3 бали).
2. **Розробити моделі** естетично привабливого, зручного та доречного **одягу** для вчителя (малюнки, фотографії тощо) (2 бали).

Тема 2.2 Мовлення вчителя як засіб педагогічної праці (4 години)

1. Прочитати уривок з книги **Бабич Н.Д. Основи культури мовлення // Педагогічна майстерність: Хрестоматія: Навч. посіб./ Упоряд.: І.А.**

Зязюн, Н.Г. Базілевич, Т.П. Дмитренко та ін.; За ред. І.А. Зязюна. – К.: Вища школа, 2006. – С. 116-123.

Знайти *відповідь* на питання (5 балів):

- Які ознаки характеризують мовний стиль учителя?
- Які комунікативні характеристики культури мовлення?

2. Підготуватись до моделювання педагогічної ситуації (5 балів): *розповідь учителя з елементами опису*. Розробити партитуру тексту, техніку створення словесних картин, відпрацювати інтонаційні фігури розділових знаків.

Тема 2.3 Педагогічний артистизм (4 години)

1. Проаналізувати уривки з книги *Львова Ю.Л. Творческая лаборатория учителя. – М.: Просвещение, 1992. – С. 94-99, 103-105, 146-154.*

Знайти *відповіді* на питання (5 балів):

- Чому вчителеві важливо усвідомлювати, що джерелом позитивних емоцій є саме він?
- Який зміст вкладається в поняття „робоче самопочуття вчителя”?

2. Проаналізувати уривки з праці *Станіславського К.С. Робота актора над собою. – Ч.ІІ // Педагогічна майстерність: Хрестоматія: Навч. посіб./ Упоряд.: І.А. Зязюн, Н.Г. Базілевич, Т.П. Дмитренко та ін.; За ред. І.А. Зязюна. – К.: Вища школа, 2006. – С. 85-89.*

Дати *відповідь* на питання (5 балів):

- Чи повинні педагоги так, як актори, приділяти увагу розвитку пластики свого тіла?

Змістовий модуль III

Тема 3.1 Педагогічне спілкування в структурі професійної діяльності вчителя (6 годин)

1. Підготуватись до моделювання педагогічної ситуації: *розробити початковий етап індивідуальної бесіди* з метою встановлення емоційного контакту із співрозмовником, подолання бар’єрів у спілкуванні (5 балів).

2. Прочитати уривки з книги *Кан-Калик В.А. Учителю о педагогическом общении: Кн. Для учителя // Педагогічна майстерність: Хрестоматія: Навч. посіб./ Упоряд.: І.А. Зязюн, Н.Г. Базілевич, Т.П. Дмитренко та ін.; За ред. І.А. Зязюна. – К.: Вища школа, 2006. – С.175-181.*

Дати *відповідь* на питання (5 балів):

- Що є сутністю і змістом педагогічного спілкування в процесі навчання?
- Яку роль відіграє вміння педагога формулювати комунікативні задачі? Яким чином вони співвідносяться із загально педагогічними завданнями?
- Проаналізувати стилі педагогічного спілкування з погляду особливостей взаємодії учителя й учнів та бажаних і небажаних результатів.

Тема 3.2 Педагогічний такт як стратегія поведінки вчителя. Педагогічні конфлікти та шляхи їх подолання (6 годин).

1. Підготуватись до моделювання педагогічної ситуації:
продемонструвати фрагмент індивідуальної бесіди з учнем, колегою, батьками у двох можливих варіантах (5 балів):
 - а) нетактовний варіант вирішення конфлікту;
 - б) варіант вирішення конфлікту на принципах тактовної поведінки вчителя.
2. Написати **твір-роздум** на тему „**Чи потрібна безконфліктність?**” (5 балів)
3. Сформулювати **правила педагогічного спілкування**, які допомагають уникати конфліктів у взаємодії „учитель-учень”(5 балів).

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА
з навчальної дисципліни «Педагогічна майстерність»

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали
Змістовий модуль I.		
МАЙСТЕРНІСТЬ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРОФЕСІЇ		
Тема 1. Сутність педагогічної діяльності вчителя (6 годин)	Семінарське заняття, ПМК	5x2
Тема 2. Педагогічна майстерність, її зміст та шляхи формування (6 годин)	Семінарське заняття, ПМК	5
Змістовий модуль II		
КУЛЬТУРА ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ		
Тема 3. Педагогічна техніка вчителя (4 годин)	Семінарське заняття, ПМК	5
Тема 4. Мовлення вчителя як засіб педагогічної праці (4 годин)	Семінарське заняття, ПМК	5x2
Тема 5. Педагогічний артистизм (4 годин).	Семінарське заняття, ПМК	5x2
Змістовий модуль III.		
МАЙСТЕРНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ		
Тема 6. Професійне спілкування в структурі професійної діяльності вчителя (6 годин)	Семінарське заняття, ПМК	5x2
Тема 7. Педагогічний такт як стратегія поведінки вчителя. Педагогічні конфлікти та шляхи їх подолання (6 годин)	Семінарське заняття, ПМК	5x3
<i>Разом 36 год.</i>	<i>Разом: 65 балів</i>	

VII. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА

(навчальний проект)

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності бакалавра, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання бакалаврами ІНЗД, прилюдним захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Педагогічна майстерності» – це вид науково-дослідної роботи бакалавра, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:

- ✓ конспект із теми (модуля) за заданим планом (**2 бали**);
- ✓ конспект із теми (модуля) за планом, який студент розробив самостійно (**3 бали**);
- ✓ анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, історико-педагогічні розвідки (**3 бали**);
- ✓ повідомлення з теми, рекомендованої викладачем (**2 бали**);
- ✓ повідомлення з теми (без рекомендації викладача): сучасні відкриття у педагогічній науці, аналіз інформації, самостійні дослідження (**3 бали**);
- ✓ історико-біографічні дослідження у вигляді есе (**5 балів**);
- ✓ науково-педагогічне дослідження у вигляді реферату (охоплює весь зміст навчального курсу) – **15 балів**.

Всього 30 балів

Орієнтовна структура ІНДЗ – науково-педагогічного дослідження у вигляді реферату: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел. Критерії оцінювання та шкалу оцінювання подано відповідно у табл. 7.1 і 7.2.

Таблиця 7.1

Критерії оцінювання ІНДЗ (науково-педагогічного дослідження)

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, об'єкту, предмету, завдань та визначення методів дослідження	4 бали

2.	Складання проспекту дослідження	2 бали
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	10 балів
4.	Дотримання правил аналізу наукових джерел	4 бали
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	6 балів
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титольний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	4 бали
Разом		30 балів

Таблиця 7.2

Шкала оцінювання ІНДЗ

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	28-30	Відмінно
Достатній	22-27	Добре
Середній	16-20	Задовільно
Низький	0-15	Незадовільно

УІІ. Орієнтовна тематика наукових досліджень з навчальної дисципліни «Педагогічна майстерність»

1. Феномен педагогічної майстерності у сучасній психолого-педагогічній літературі.
2. Динаміка функцій учителя в сучасному навчально-виховному процесі.
3. Феномен педагогічного керівництва: теорія і практика.
4. Мотивація професійної діяльності сучасного педагога.
5. Діяльність учителя як творчий процес.
6. Професійна ідентифікація особистості учителя.
7. Ідеал учителя на сучасному етапі розвитку освіти.
8. Професійне самовиховання вчителя: сутність, шляхи і способи реалізації.
9. Педагогічний імідж як інструмент розв'язання вчителем професійних завдань.
10. Особливості педагогічного іміджу А.С. Макаренка.
11. Елементи театральної педагогіки у педагогічному досвіді А. С. Макаренка (В.О. Сухомлинського).
12. Особливості педагогічної та акторської дії.
13. Професійно значущі якості педагога в організації ефективної взаємодії з учнями.
14. Особливості професійного мислення вчителя.
15. Шляхи розвитку педагогічної спостережливості.
16. Техніка мовлення вчителя як засіб розв'язання педагогічних завдань.
17. Природа педагогічного таланту.

18. Засоби керування вчителем психічним самопочуттям.
19. Особливості педагогічної рефлексії вчителя.
20. Професійна компетентність вчителя.
21. Авторитет вчителя. Його складові.
22. Професіограма вчителя.
23. Професійно-педагогічні поради В.О. Сухомлинського
24. Самовдосконалення мовлення вчителя
25. Сутність і шляхи здійснення основних видів виробничої діяльності вчителем

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Педагогічна майстерності». Бакалавр може набрати максимальну кількість балів за ІНДЗ – 30 балів.

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення бакалаврів із дисципліни «основи педагогічної майстерності» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 196.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1.	Відвідування лекцій та семінарів	14
2	Семінарські заняття	60
3.	Самостійна робота	65
4.	Індивідуальна навчально-дослідницька робота	30
5.	Модульний контроль	50
6.	<i>Підсумковий рейтинговий бал</i>	219
7.	<i>Іспит</i>	40

$K = 219 : 60 = 3,65$ (+ 40) (K – коефіцієнт перерахунку набраної студентом кількості балів у 60-бальну систему).

Розрахунок балів подано з урахуванням можливості студенту взяти участь в обговоренні визначених програмою питань семінарських занять з навчальної дисципліни не менше ніж 80 % із запрограмованих навчальних занять.

У процесі оцінювання навчальних досягнень бакалаврів застосовуються такі методи:

➤ **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.

➤ **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе.

➤ **Комп'ютерного контролю:** тестові програми.

➤ **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 8.2

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл. 8.3.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу бакалавра на семінарських, практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та ессе, які виконує бакалавр за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях (див. п. «Захист творчих проектів»).

Таблиця 8.3

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень бакалаврів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у

	розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Модульний контроль знань бакалаврів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

ІХ. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні:* лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні:* вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю);
- ✓ завдання для ректорського контролю знань студентів з навчальної дисципліни «основи педагогічної майстерності».

XI. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Суспільна значущість професії педагога, його функції.
2. Поняття педагогічної діяльності, її структура.
3. Наукові підходи щодо розуміння структури педагогічної діяльності
4. Психологічні складники педагогічної діяльності.
5. Функціональні елементи педагогічної діяльності.
6. Діяльність педагога як творчий процес.
7. Рефлексивний підхід і рефлексивне керівництво в педагогічній діяльності.
8. Педагогічна рефлексія, її особливості.
9. Керування психічним самопочуттям в педагогічній діяльності.
10. Поняття педагогічної майстерності як комплексу властивостей особистості педагога.
11. Професійне самовиховання педагога: сутність, шляхи і способи реалізації.
12. Ідеал педагога на сучасному етапі розвитку освіти.

13. Характеристика основних етапів і прийомів самовиховання педагога. Система самовиховання.
14. Гуманістична спрямованість як головний елемент педагогічної майстерності.
15. Педагогічна компетентність як важливий елемент педагогічної майстерності.
16. Здібності до педагогічної діяльності як структурний елемент педагогічної майстерності.
17. Критерії та рівні педагогічної майстерності.
18. Педагогічна розповідь як модель педагогічної взаємодії.
19. Мета і функції педагогічної розповіді.
20. Вимоги до змісту педагогічної розповіді.
21. Поняття про педагогічну ситуацію і педагогічну задачу.
22. Алгоритм розв'язання педагогічної задачі.
23. Поняття педагогічної техніки, її складові.
24. Особливості внутрішньої техніки педагога.
25. Елементи зовнішньої техніки педагога.
26. Активне спілкування і активне слухання, як елементи педагогічної техніки.
27. Мовлення і комунікативна поведінка педагога.
28. Функції мовлення педагога у взаємодії з учнями (вихованцями).
29. Умови ефективності професійного мовлення педагога.
30. Шляхи вдосконалення професійного мовлення педагога.
31. Техніка мовлення педагога як засіб розв'язання педагогічних завдань.
32. Комунікативні якості професійного мовлення педагога : виразність мовлення.
33. Елементи акторської майстерності в педагогічній діяльності.
34. Педагогічна сумісність і педагогічне сприймання.
35. Поняття педагогічного спілкування, його особливості, функції, види.
36. Структура педагогічного спілкування.
37. Стиль педагогічного спілкування.
38. Шляхи подолання бар'єрів у педагогічному спілкуванні.
39. Конфлікт у педагогічній взаємодії. Шляхи його вирішення.
40. Технологія організації індивідуальної педагогічної бесіди.
41. Поняття педагогічної взаємодії. Стратегії і прийоми педагогічної взаємодії.
42. Педагогічний такт і маніпулювання педагога.
43. Способи комунікативного впливу: переконання і навіювання.
44. Стратегії взаємодії у педагогічному спілкуванні.
45. Невербальні засоби в педагогічному спілкуванні, їх роль.
46. Поняття контактної взаємодії в педагогічному спілкуванні, її прийоми.
47. Техніка активного слухання в педагогічному спілкуванні.
48. Елементи технології уроку-діалогу.
49. Поняття передового і новаторського педагогічного досвіду.
50. Вивчення і узагальнення передового педагогічного досвіду як шлях до педагогічної майстерності.

ХІІІ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Амонашвили Ш.А. Психологические основы педагогики сотрудничества. – К.: Освіта, 1991.
2. Барбина Е.С. Формирование педагогического мастерства учителя в системе непрерывного педагогического образования. – К., 1997.
3. Борисова Е.М., Логинова Г.П. Индивидуальность и профессия. – М., 1991.
4. Всесвітня декларація про вищу освіту для ХХІ ст.: підходи, практичні заходи та рамки пріоритетних дій, спрямованих на реформу та розвиток вищої освіти, схвалені Всесвітньою конвенцією з вищої освіти в Парижі 9 жовтня 1998 року // Образование в ХХІ веке. – К., 2001.
5. Гузій Н.В. Майстерність, творчість, професіоналізм учителя-вихователя в історії педагогічної думки. – К.: НПУ, 2002.
6. Державна національна програма "Освіта": Україна ХХ століття – К.: Радуга, 1994.
7. Елканов С.Б. Основы профессионального самовоспитания будущего учителя. – М.: Просвещение, 1989.
8. Закон України „Про освіту” (преамбула). – К.: Генеза, 1996.
9. Закон України "Про вищу освіту" // Голос України. – 2002. – 5 березня.
10. Закон України "Про освіту" // Голос України. – 1996. – 25 квітня.
11. Збірник нормативних актів України щодо організації навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах: Довідник для працівників вищих навчальних закладів. – Вип. І. – К.: УАЗТ, 2003.
12. Загвязинский В.И. Педагогическое творчество учителя. – М.: Педагогика, 1987.
13. Иванова Е.К. Основы педагогического мастерства: тексты лекций. – Чебоксары: Изд-во Чувашского ун-та, 2001.
14. Кан-Калик В.А., Никандров Н.Д. Педагогическое творчество. – М.: Педагогика, 1990
15. Кічук Н.В. Формування творчої особистості вчителя. – К.: Либідь, 1991.
16. *Кремень В.Г.* Філософія освіти ХХІ століття // Освіта України. – 2002. – 28 грудня. – № 102–103.
17. *Курлянд З.Н.* Педагогические способности и профессиональная устойчивость. – Одесса, 1992.
18. Левитан К.М. Личность педагога: становление и развитие. – Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 1990.
19. Ляшенко О.І. Трансформація наукової системи знань у навчальну // Проблеми освіти: Наук.-метод. зб. – Вип. 3. – К.: ІСДО, 1995. – С. 71 – 74.
20. Львова Ю.Л. Творческая лаборатория учителя. – М., 1985.
21. *Михайлов Ф.Т.* Философия образования: ее реальность и перспективы // Вопр. философии. – 1999. – № 8.
22. *Мындыкану В.М.* Педагогическая техника и мастерство учителя. – Кишинев: Штиинца, 1991.

23. Моделирование педагогических ситуаций / Под ред.. Ю.Н.Кулюткина, Г.С. Сухобской. – М., 1981.
24. Мороз О., Омеляненко В. Перші кроки до майстерності. – К., 1982.
25. Національна доктрина розвитку освіти / Затверджено Указом Президента України від 17.04.2002. № 347 / 2002 // Освіта України. – № 33 за 23 квітня 2002 р.
26. Образование в конце XX века // Вопр. философии. – 1992. – № 9.
27. Педагогічна майстерність/ За ред. І.А. Зязюна. – К.: Вища школа, 1997.
28. Педагогічна майстерність: Хрестоматія: Навч.посіб./ Упоряд.: І.А. Зязюн, Н.Г.Базилевич, Т.Г. Дмитренко та ін.; За ред.. І.А.Зязюна. – К.: Вища школа, 2006.
29. Педагогічна майстерність: Тексти. – Полтава, 2001.
30. Педагогічні технології у неперервній освіті: Монографія (Сисоєва С.О., Алексюк М.А., Воловик П.М., Кульчицька О.І. та ін.) / За ред. С.О. Сисоєвої. – К.: Віпол, 2001.
31. Словник термінології з педагогічної майстерності. – Полтава, 1995.
32. Скульский Р.П. Підготовка майбутніх учителів до педагогічної творчості. – К.: Вища школа, 1992.
33. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості вчителя. – К.: ІСДОУ, 1994.
34. Темина С.Ю. Основы подготовки будущего учителя к педагогическому творчеству. – М.: Спутник, 2001.
35. Троцко Г.В. Педагогічна майстерність. – Х.: ХДПУ, 1995.
36. Сурмін Ю. Кінець епохи "старанних відмінників" // Синергія. – 2001. – № 2 – 3 (3-4).
37. Сухомлинський В.О. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості / Вибрані твори: В 5 т. – Т. 1. – К.: Рад. шк., 1976.
38. Болсун С. Розвиток педагогічної техніки вчителя: актуальність та значущість // Початкова школа. – 2000 - № 2. – С.50-51.
39. Беляев Г.С., Лобзин В.С., Копылова И.А. Психологическая саморегуляция. – Л., 1983.
40. Габдреева Г.Ш. Самоуправление психическим состоянием. – Казань, 1981.
41. Имидж современного учителя: Уч. пособ. / Сост. Т.Г. Сорокина, С.А. Козлова. – Пенза, 2001.
42. Кучерявец В.Г. Основи педагогічної майстерності: Практикум. – Ніжин: НДПУ, 2002.
43. Абрамян В.Ц. Театральна педагогіка. – К.: Лібра, 1996.
44. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення // Педагогічна майстерність: Хрестоматія: Навч. посіб. / Упоряд.: І.А. Зязюн, Н.Г. Базилевич та ін.; За ред. І.А. Зязюна. – К.: Вища школа, 2006.

Додаткова:

1. Бойко А.М. Оновлена парадигма виховання: шляхи реалізації. – К.: ІЗМН, 1996.
2. Бондар В. Технологізація підготовки фахівців в умовах запровадження державних стандартів освіти // Освіта і управління. – 2005. – Т.8. – № 2. – С. 86 – 90.
3. Бондаревский В.Б. Беседы о самовоспитании. – М.,
4. Вайнцвайг П. Десять заповедей творческой личности. – М., 1990.
5. Вудкок М., Френсис Д. Раскрепощенный менеджер. Для руководителя: практика. – М.,

1991.

6. *Гришнова О.А.* Людський капітал (формування в системі освіти і професійної підготовки). – К.: Знання, КОО, 2001.
7. *Дідковська І., Шишлова Н.* У пошуку себе, або Як діловій жінці створити свій імідж // Завуч. -2003. - № 26.
8. *Зязюн І.А., Сагач Г.М.* Краса педагогічної дії: Навч. посіб. для вчителів, аспірантів, студентів середніх та вищих закладів. – К.: Український інститут менеджменту і бізнесу, 1997.
9. *Іванова Т.В.* Культурологическая подготовка будущего учителя: Монография. – К.: ЦВП, 2005.
10. *Кнебель М.О.* Поэзия педагогики. – М., 1976.
11. *Конюх М.С.* Формування нової філософії освіти в Україні: Соціально-філософський аналіз: Монографія. – К.: Вища школа, 2001.
12. *Коменский Я.А., Локк Дж., Руссо Ж.Ж., Песталоцци И.Т.* Педагогическое наследие / Сост.: В.М. Кларин, А.Н. Джуринский. – М.: Педагогика, 1988.
13. *Литвин В.М.* Українська культура й освіта в контексті суспільних трансформацій // Урядовий кур'єр. – 2002. – 24 вересня. – № 175.
14. *Лутай В.С.* Філософія сучасної освіти: Навч. посіб. – К.: Центр "Магістр-S" Творчої спілки вчителів України, 1996.
15. *Макаренко А.С.* Деякі висновки з мого педагогічного досвіду // твори: в 7 т. – К., 1979.
16. *Мова тіла вчителя на уроці* // Шкільний світ. – 1998. - №22.
17. *Пиз А.* Язык телодвижений: как читать мысли людей по их жестам. – Н.Новгород, 1992.
18. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: Навч. посіб. / За ред. І.А. Зязюна, О.М. Пехоти. – К.: Вид-во А.С.К., 2003.
19. *Решетова З.А.* Процесс усвоения как деятельность // Современные проблемы дидактики высшей школы: Сб. избр. тр. Междунар. конф. – Донецк: Дон ГУ, 1997. – С. 3 – 12.
20. *Рогов Е.И.* Настольная книга практического психолога в образовании: Учеб. пособие. – М.: Владос, 1996.
21. *Сергеева В.Ф.* Виховна робота у сучасному вищому закладі освіти. Метод. реком. / В.Ф. Сергеева, В.Є. Прокопчук, Н.В. Балабуха. – Луцьк: Вежа, 2000.
22. Технології професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів: Навч. посіб.: У 2 ч. / За ред. О.А. Дубасенюк. – Житомир: Житомирський державний педуніверситет, 2001.
23. *Томан Іржі.* Мистецтво говорити. – К., 1989.
24. *Ушинський К.Д.* Про народність у громадському вихованні // Ушинський К.Д. Вибрані твори: В 2 т. – К., 1983.
25. *Чихачев В.П.* Культура и техника речи учителя // Учителю о педагогической технике. – М., 1987.
26. *Станиславский К.С.* Работа актера над собою в творческом процес се переживания // Собр. соч.: В 8 т. – М., 1954.
27. *Харькин В.Н.* Педагогическая импровизация: теория и методика. – М.: Магістр, 1992.

Робоча програма навчального курсу

«Педагогічна майстерність»

Укладач:

Максименко валентина Петрівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка

Педагогічна майстерність. Програма навчальної дисципліни / Укладач В.П.Максименко – К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2013. – 34 с.